

ความเปราะบางทางการศึกษาและอนาคตของชาติ

Educational Brittleness and Nation's Future

รองศาสตราจารย์ ดร. ธงชัย สมบูรณ์

drpak08@hotmail.com

การศึกษาของทุก ๆ ชาติ ต่างมุ่งหวังที่จะเห็นผลลัพธ์ทางการศึกษาออกมาในทิศทางที่เป็นความจริงสูงสุดในมิติแห่งการพัฒนาทุกด้าน เพราะคนทั้งโลกต่างไว้วางใจกับความศักดิ์สิทธิ์ และพิธีกรรมทางการศึกษา ว่าจะเป็น “กระบวนการที่สามารถเสกสรรปั้นภาพ” ได้อย่างดีให้กับ ชาติ ฉะนั้น ชาติต่างพยายามหาจุดร่วมแห่งการดำเนินการทั้งทางด้านนโยบาย และวิธีการต่าง ๆ ที่จะขับเคลื่อน (drive) ออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

โดยส่วนตัวผู้เขียนแล้วมีความชื่นชมในหลักสูตรปี พ.ศ. 2503 ที่มุ่งหวังให้เด็กพัฒนาครบทั้ง Cognitive Domain Psychomotor Domain และ Affective Domain ที่สร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กไทยได้เป็นอย่างดีคือได้ว่าเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ ยอดเยี่ยม ดังจะเห็นได้จากผู้ที่จบในหลักสูตรสมัยนั้นมีวิถีชีวิต (Life Style) ที่ดี และวิธีการดำเนินชีวิต (Way of Life) ที่ดีและเป็นปกติสุขจวบจนทุกวันนี้

ความเปราะบางที่เกิดขึ้นแห่งวงการศึกษา นั้น ผู้เขียนขอวิพากษ์ดังนี้

1. ระดับเจ้ากระทรวง ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าผู้ที่ทำหน้าที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษานั้น จากการค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ ถือว่าน้อยมากที่ประเทศไทยมี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการหรือมีปริญญาด้านการศึกษา เพราะปรากฏการณ์ที่ทับซ้อนแห่ง “อำนาจทางการเมือง” จึงทำให้ “การเมืองนำการศึกษา” ท่านผู้อ่านคงพอจะฉายภาพออก ดังปรากฏทางการศึกษาหลาย ๆ เหตุการณ์ ขออนุญาตยกตัวอย่าง การยุบมหาวิทยาลัยให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสกอ. ก็อยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ (ถูกกับใช้คนละเรื่องเดียวกัน)

2. หลักสูตรชาติและหลักสูตรท้องถิ่น มีความสอดคล้องกันน้อยมาก “ผู้มีอำนาจ” ควรต้องเข้าใจในความเป็นประเทศที่อยู่ในพื้นที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีภูมิอากาศแบบร้อนชื้น เหมาะสำหรับการปลูกข้าว คนไทยกินข้าวแต่เด็กปลูกข้าวทำนาไม่เป็น ซึ่งแตกต่างจากเด็ก “ฝรั่ง” กินขนมปัง และพวกเขาทำขนมปังเป็น!?

3. อำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของครูหายไป ครูเปรียบเสมือน “ช่างปั้นหม้อ” หรือเปรียบเสมือน “เรือจ้าง” นั้นเป็นคำเปรียบเปรยที่สร้างตรรกะได้แยบยลยิ่งนัก ในทางกลับกัน ตั้งแต่มี “การหักไม้เรียว” เกิดขึ้น ความกลัวของครูศิษย์ที่มีต่อครูเหมือนกำแพงที่ทลายลง เด็กนักเรียนไม่มีความรู้สึก “โรงเรียนคือเทวาลัยแห่งการเรียนรู้” แต่อย่างไรทั้งสิ้น กลับมองว่าเป็นเพียงสถานที่ที่ให้ความรู้เพื่อการประกอบอาชีพ และเรียนต่อในระดับสูงขึ้น ในทางตรงข้ามแห่งความเป็นเทวาลัย

แห่งการเรียนรู้ ข้อมหมายถึง การบ่มเพาะคุณธรรมและพลังปัญญาให้สามารถดำรงอยู่ในสภาวะแห่งการเปลี่ยนแปลงได้อย่างปกติสุข ภาพฉายแห่งสถานการณ์ปัจจุบันได้ก่อกำเนิดความเข้าใจในสภาวะแห่งตัวตนและ สภาวะแห่งสังคม

4. กระบวนวิชาที่สำคัญขาดหายไป คือ ผู้เขียนมองว่า กระบวนวิชาแห่งการสร้างรัฐ-ชาติ ได้ดีคือ วิชาหน้าที่พลเมือง (Civic Education) ซึ่งจะมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการฝึกตนให้เป็นพลเมืองที่ดี (Citizenship) วิชาสันติศึกษา(Peace Education) และวิชาเพศศึกษา(Sex Education) ในกรีกโบราณมีวิชาความเป็นมนุษยชาติผ่านวิชาหน้าที่พลเมือง ซึ่งวิชาเหล่านี้จะมีฐานคติในการสร้างความผูกพันของคนในชาติ ทำอย่างไรให้ชาติมีความเจริญงอกงามเพียบพร้อมและสุขสภาวะ

หันมามองอนาคตของชาติบ้าง เพราะพลังศรัทธาที่จะสร้างความเป็นรัฐ-ชาติของการศึกษาที่จะเป็นเครื่องชี้นำสังคมนั้น จึงจะต้องตระหนักให้มากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับอนาคตของชาติ เพราะชาติไทยมีความยิ่งใหญ่เต็มเปี่ยมและอ้อมอ้วนด้วยบรรพบุรุษแห่งพระพุทธศาสนา ตลอดจนองค์พระประมุขที่ทรงมีพระราชกรณียกิจยากที่จะมีพระมหากษัตริย์ในโลกนี้เสมอเหมือน

เด็กรุ่นใหม่จะต้องใส่ใจในความยิ่งใหญ่ของบรรพบุรุษที่ได้เสียสละทั้งเลือดเนื้อเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นรัฐ- ชาติจนเป็นปึกแผ่น และสิ่งที่ทำได้ดีที่สุดคือ ต้องตระหนักและรับผิดชอบต่อหน้าที่ในวัยของตนเอง วัยเรียนก็ต้องศึกษาเล่าเรียนอย่างพากเพียรและอุตสาหะ พอโตขึ้นด้วยวัยสร้างครอบครัวหรือเป็นผู้ใหญ่จะต้องสร้างชาติด้วยการประกอบสัมมาอาชีพ สิ่งนี้ก็เป็นฐานแห่งหลักธรรมของการดำรงอยู่ของรัฐ-ชาติไม่ให้เปราะบางได้ ซึ่งถ้าทำได้ ผู้เขียนมั่นใจว่ารัฐ-ชาติไทยคงสุขสภาวะภายใต้กรอบและฐานคติแห่งความเป็นสหราชอาณาจักรไทย (Kingdom of Thailand) เป็นแน่แท้